

Kommunal ekonomi

CKS SEMINARIESERIE kommer i höst att handla om kommunal ekonomi, ett aktuellt ämne ur flera aspekter. Ur ett strukturellt perspektiv finns ett tilltagande problem när det gäller skilda förutsättningar i små, krympande och glest befolkade kommuner i förhållande till stora och expanderande kommuner. Konjunkturrellt pekar många indikatorer i riktningen mot en kommande lågkonjunktur, vilket skulle innebära ytterligare utmaningar för kommunerna. När Göran Persson intervjuades i SVT:s Agenda, menade han att kommunerna är mer sårbara nu än vad de varit inför tidigare lågkonjunkturer, bland annat på grund av att mer ansvar för att hantera ökad arbetslöshet har förskjutits till kommunerna. Ur ett politiskt perspektiv finns det givetvis också olika sätt att prioritera på kort och längre sikt för att möta utmaningarna; detta är angelägna frågor som kommer att diskuteras under seminarieseriens gång.

NYLIGEN BESÖKTE CKS Kommuninvest, en av de viktigaste aktörerna i Sverige när det gäller kommunal ekonomi. Kommuninvest är kommunernas absolut främsta kreditgivare och stödjer även forskning om kommunsektorns finanser. Under mötet lärde vi oss mer om varandras organisationer och diskuterade våra respektive forskningsverksamheter. Ambitionen är att bygga upp ett långsiktigt samarbete, i första hand byggt på forskning om kommuner.

MARTIN KLINTHÄLL
föreståndare CKS

Styrningsideal skapar konflikter

Ledande politiker och tjänstepersoner inom samma kommun kan ha olika syn på hur den kommunala politiska styrningen i kommunen borde organiseras, något som kan skapa spänningar och konflikter inom organisationen.

Det visar en studie som Johan Wänström, forskare vid CKS, har gjort. Förutsättningarna för hur den politiska styrningen är organiserad varierar mellan olika kommuner, bland annat kan befolkningsmässig storlek påverka vilken typ av styrmodell som förespråkas. De flesta studier som gjorts på området har fokuserat på större kommuner. Nu har Johan Wänström undersökt hur bilden av den ideala styrmodellen ser ut i tre mindre kommuner; Ydre, Valdemarsvik och Söderköping. Samtliga tre kommuner har, precis som hälften av Sveriges övriga kommuner, färre än 16 000 invånare.

Johan Wänström.

Distans eller samspel?

I studien djupintervjuas politiker och tjänstepersoner från de tre kommunerna. Resultatet visar att det finns två övergripande ideal för den politiska styrningen. Den ena präglas av distanserade relationer med tydligare målstyrning och den andra av ett nära samspel mellan olika aktörer.

– I de riktigt små kommunerna med en liten organisation värnar man mer om närheten, där finns också andra förutsättningar för nära kontakter och ett förtroende mellan enskilda individer,

säger Johan Wänström. Men det finns också de som ser fördelen med distanserade relationer där det ideala arbets sättet präglas av bland annat tydliga politiska skiljelinjer och ett större fokus på övergripande principer och riktlinjer.

Skillnader som skaver

Det är uppenbart att det finns olika uppfattningar om vilket av de övergripande idealen som är att föredra, till och med inom en och samma kommun. I en av kommunerna som deltog i studien orsakade skillnaderna en betydlig irritation.

– Den här skillnaden i åsikter existerar sannolikt i de flesta kommuner, säger Johan Wänström. Men något formellt facit för hur styrningen i kommunerna ska organiseras har aldrig funnits. Styrningsidealen varierar över tid, mellan kommuner och mellan olika individer.

En viktig slutsats är att kommuner inte styrs av enbart det ena eller det andra idealet, det handlar istället om att hitta en balans mellan närhet och distans. Medborgarnas möjlighet att påverka genom att lätt kunna komma i kontakt med kommunala politiker och tjänstepersoner är viktigt, samtidigt som kommunerna måste leverera en rättssäker verksamhet. Studien pekar på behovet för varje enskild kommun att diskutera och reflektera över hur man bäst balanserar sina specifika ideal och behov i den politiska styrningen.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Läs mer: Studien sammanfattas i CKS-rapporten 2019:3 *Motsatta ideal i den politiska styrningen av mindre kommuner* av Johan Wänström.

Teknikens roll inom vård och omsorg

Temat för årets samverkansdag, "Teknikutveckling i människans tjänst – möjligheter för vård och omsorg", är högaktuellt när vi har en befolkning som blir allt äldre och ett samhälle som måste möta de krav som kommer att ställas på bland annat äldreården i framtiden. Under samverkansdagen lyfts flera perspektiv på temat av aktuella forskare och föreläsare.

Samverkansdagen arrangeras gemensamt mellan Linköpings kommun och Linköpings universitet genom Centrum för kommunstrategiska studier (CKS). Samverkansdagen är också en del av East Sweden Innovation Week.

Tid och plats: Onsdag 6 november på Campus Valla, Linköpings universitet. Mer info om programmet och anmälan kommer inom kort.

Inriktning för kommande forskning

CKS styrelse har beslutat om verksamhetens inriktning för de kommande tre åren genom dokumentet *Inriktning för verksamheten 2019-2021*. Dokumentet formulerar områden som kommunerna och universitetet ser som strategiska och prioriterade områden när det gäller forskning och samverkan.

– En viktig markering från styrelsen är ändringen från "ramdokument" till "inriktningsdokument", vilket indikerar att dokumentet inte ska begränsa utan vägleda. Inriktningen för de enskilda forskningsfält har också modifierats för att öka utrymmet att möta nya utmaningar och matcha förändringar i CKS forskningskompetens. Rent konkret betyder detta att vår forskning blir mer flexibel gentemot utvecklingen i omvärlden, säger föreståndare Martin Klinthall.

Dokumentet är också ett informationsmaterial om CKS forskning och finns att ladda ner via hemsidan <https://liu.se/cks>

Triss i föreläsare. På temat kommunal ekonomi kommer Eva Mörk, Ulf Ramberg och Robert Jonsson medverka i varsitt seminarium i höst.

Foto: Herve Nicoloff, Adam Haglund och Anna Valentinsson

Lärtillfällen om kommunal ekonomi

Ekonomi är den röda tråden inom den kommunala verksamheten och också ämnet för CKS seminarier i höst.

Budgeten är planen för arbetet och ekonomin påverkar administrationen och hur verksamheten organiseras, styrs och följs upp. Finansieringen är ett problem för många kommuner. Det ställer stora krav på god ekonomisk hushållning och att uppnå en balanserad budget och stabil ekonomi är såväl en målsättning som en fortlöpande utmaning. Det gäller inte minst den långsiktiga planeringen av

utgifter över mandatperioder, tekniska språng och demografiska förändringar.

CKS seminarier i höst belyser den kommunala ekonomins utmaningar med utgångspunkt i ovanstående aspekter. Finansiella utmaningar, god ekonomisk hushållning och långsiktighet i den kommunala ekonomin är temat för de tre seminarier som hålls i Norrköping, Motala och Kisa med start den 3 oktober.

Mer information och länk till anmälan hittar du på hemsidan, <https://liu.se/cks>

CKS seminarier hösten 2019

• **Torsdag 3 oktober kl. 13.30-16.00, S:t Olofssalen, Rådhuset, Norrköping:**

"Finansiella utmaningar och potentiella lösningar", Eva Mörk, professor i nationalekonomi vid Uppsala universitet. Eva leder SNS Konjunkturråd och forskar inom politisk och offentlig ekonomi.

• **Torsdag 14 november kl. 13.30-16.00, KS-salen, Kommunhuset i Motala:**

"God ekonomisk hushållning på gott och ont", Ulf Ramberg, docent vid Rådet för kommunalekonomisk forskning och utbildning (KEFU) vid

Lunds universitet som undersökt vilka faktorer som bidrar till god ekonomisk hushållning i kommuner med färre än 50 000 invånare.

• **Torsdag 12 december kl. 13.30-16.00, Oxen i Leoparden (f.d. Kisa folkets hus) Enebygatan 10 i Kisa:**

"Stabil ekonomi i samhällsbygget", Robert Jonsson, ek. doktor vid CKS, Linköpings universitet. Med utgångspunkt i sin forskning om hantering av anläggningstillgångar diskuterar Robert hur långsiktigt stabil ekonomi kan underlättas.

Nätverk där kunskap växer

I år är det 20 år sedan nätverket för kommunchefer startades. Ett trettiotal deltagare samlades i Ydre i juni för att bland annat fira de 20 första åren.

Bakgrunden till grundandet av nätverket återfinns i en turbulent tid bland många kommuner i slutet av 1990-talet. Det fanns inte någon riktig arbetsbeskrivning av uppdraget som kommunchef. Uppdraget varierade mycket både inom och mellan kommuner, och många kommunchefer fick sluta. Behovet bland cheferna att skapa mer kunskap om sin roll var stort och ett nätverk med kommunchefer i Östergötland skapades under ledning av CKS.

Cirka två år efter att nätverket för kommunchefer startades ville även de ledande politikerna, kommunstyrelsens ordförande (KSO) i Östgötakommuner-

na skapa ett liknande nätverk. Träffarna har genom åren innehållit många olika teman som till exempel digitalisering, samhällsbyggnad och generationsproblematik kopplad till ledarskap. Grupperna har separata träffar och en gång per år samlas man för gemensamt erfarenhetsutbyte.

– De här nätverken är värdefulla för oss på CKS, säger Robert Jonsson, forskare på CKS som tillsammans med Johan Wänström samordnar nätverket för kommunchefer. Utbytet mellan kommuncheferna respektive KSO och CKS har genom åren gett oss en djupare kunskap om kommunernas verksamhet och utmaningar.

Under jubileusträffen i Ydre deltog även Pär Fransson, tidigare kommun-

chef i Ydre kommun och en av de som var med från allra första början.

– Att få vara med i ett kollegialt nätverk där man kom ifrån vanliga dagordningar och fick lära och reflektera tillsammans betydde mycket för mig som kommunchef i en mindre kommun. Våra träffar och samtal har varit väldigt inspirerande, säger Pär Fransson.

Med på träffen var även forskarna Tom Karlsson, Göteborgs universitet, Elin Funck, Linnéuniversitetet i Växjö och Johan Wänström, CKS. De presenterade den senaste forskningen kring styrningsmodeller och New Public Management, NPM.

MARIE-LOUISE ELEBRING

”Behovet bland cheferna att skapa mer kunskap om sin roll var stort”

Examen för ledarskapsutbildning

I våras avslutades den sista omgången av utbildningen ”Ledarskap i kommuner” (LIKO) i sin nuvarande skepnad. Utbildningen startades av CKS tillsammans med kommunchefsnätverket under tidigt 2000-tal i sin första form.

Sedan 2010-talet har version två av LIKO varit i bruk som utformades av kommunchefer, Sabrina Thelander, tidigare forskare vid CKS och i dag chef för LiU:s uppdragsutbildningsenhet samt Lennart Kågström, beteendevetare. Det övergripande syftet är att stödja och utveckla ledarskapet i kommunerna.

Ledarskap och forskning

Drygt 200 deltagare har genomgått utbildningen sedan starten. Konceptet med personligt ledarskap, forskning, omvärldsspaning och mentorskap har varit uppskattat av både deltagare och utbildare. Utvalda teman har i huvudsak sin utgångspunkt i vetenskap och aktuell samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning.

Sista kullen. Utbildningen Ledarskap i kommuner 2018-19 avslutades med diplomutdelning och firande vid en träff i Ydre. Utbildningen kommer att ges igen, men då i en annan form.

Foto: Johan Wänström

Robert Jonsson, forskare på CKS, är utbildningsansvarig samt ansvarig för den forskningsmässiga omvärldsspaningen i ledarskapsutbildningen.

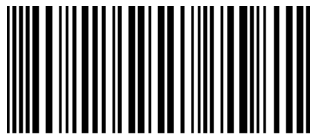
Dags för uppgradering

– Vi har haft ett givande utbyte kring både forskningsfrågor och mycket annat i den här utbildningen. Strukturen ska-

pades dock av personer som inte är inblandade längre och det har blivit dags att ta ett omtag så att innehållet kan möta framtidens behov, säger Robert Jonsson.

Ledarskapsutbildningen går alltså inte i graven, en ny utbildningsomgång med reviderat innehåll startar hösten 2020.

MARIE-LOUISE ELEBRING

20236797

B

Linköping
Porto betalt

Skifte vid kommunikationsspakarna

EFTER FYRA ÅR som uppskattad kommunikatör på CKS lämnar Anna Valentinsson sin tjänst för ett nytt uppdrag som ansvarig för den nystartade innehållsredaktionen på LiU:s Kommunikations- och marknadsavdelning.

– Att få kommunicera forskningen vid CKS har känts som en rolig och viktig uppgift, inte minst för att den ska komma våra samarbetskommuner till gagn. Det som jag tycker är slående är vilken bredd det finns på forskningen vid CKS och dess aktualitet och relevans. Jag har fått mycket kunskap om såväl forskning som samverkan och samhällsutmaningar som jag kommer att ha nytta av framöver, säger Anna Valentinsson.

Anna efterträds av Marie-Louise Elebring som under lång tid har jobbat med kommunikation i olika roller, bland an-

nat på Länsstyrelsen Östergötland och vid Region Östergötlands kommunikationsenhet. Närmast kommer hon från ett uppdrag som verksamhetschef och kommunikationsansvarig på Östergötlands Idrottsförbund och SISU Idrottsutbildarna. Marie-Louise är även alumn från LiU med en fil.kand i statsvetenskap.

– Det ska bli väldigt roligt att fortsätta det viktiga arbete som Anna har gjort med att synliggöra och lyfta CKS frågor, den viktiga forskningen och verksamheten som finns här, säger Marie-Louise Elebring. Dessutom har jag hamnat i ett mycket trevligt och kompetent gäng här på CKS, jag ser fram mot kreativa fika-diskussioner kring allt från samhällsfrågor till läget i fotbollsvärlden just nu!

Överlämning. Marie-Louise Elebring (th) är CKS nya kommunikatör. Anna Valentinsson går vidare till annat uppdrag inom LiU.

Foto: Magnus Johansson

Save the date – CKS kommandag

Boka in den 27 februari 2020 i kalendern redan nu! Då är det dags för CKS årliga kommandag med tema "Utmaningar för stad respektive landsbygd – en interaktiv dag om samverkan kring den kommunala framtiden". Den här gången träffas vi i LiU:s lokaler på Campus Norrköping. Välkommen till en intressant dag med aktuella föreläsare, workshops och tid för samtal. Håll utkik efter mer information och program i kommande nyhetsbrev, i våra sociala kanaler och på vår webbplats.

Foto: Thor Balkhed

SWEPISA till Norrköping

Statsvetenskapliga förbundets årliga konferens, SWEPISA, arrangeras i Norrköping den 2–4 oktober med CKS som medarrangör. Flera av våra forskare kommer att medverka i konferensen på olika sätt. Det är i huvudsak statsvetare från svenska lärosäten som medverkar, arrangören räknar med omkring 130 deltagare.

Konferensen innehåller både presentationer, workshops, föreläsningar och paneldebatter. Förutom diskussion kring aktuell forskning är den årliga konferensen ett viktigt tillfälle för svenska statsvetare att diskutera statsvetenskapens roll i samhället, på allt ifrån lokal till internationell nivå.

Programmet i sin helhet: <https://liu.se/en/research/swepisa-2019>